תורה אור

לאחרים גורם טומאה לעצמו לא כל שכן אלא פשטא בזב מצורע ומדאיצטריך קרא לרבויי בראיה שניה שמע מינה מקום זיבה לאו מעין הוא אמר ליה רב יהודה מדסקרתא לרבא ממאי דילמא לעולם אימא לך בזב גרידא ודקאמרת לאחרים גורם טומאה לעצמו לא כל שכן *שעיר המשתלח יוכיח שגורם טומאה לאחרים והוא עצמו טהור אמר אביי מאי תבעי ליה והא הוא דאמר זאת תורת הזב בין גדול בין קטן וכיון דנפקא ליה מהתם אייתר ליה לזכר לרבות מצורע למעינותיו נקבה לרבות מצורעת למעינותיה *ואקשיה רחמנא מצורע לזב גמור מה זב גמור מטמא במשא *אף ראיה ראשונה של מצורע מטמא במשא *א"ר הונא ראיה ראשונה של זב מטמאה באונס שנאמר °זאת תורת הזב ואשר תצא ממנו שכבת זרע מה שכבת זרע מטמא באונס אף ראיה ראשונה של זב מטמאה באונס תא שמע *ראה ראיה ראשונה בודקין אותו מאי לאו לטומאה לא לקרבן ת"ש בשניה בודקין אותו למאי אילימא לקרבן אבל לטומאה לא *אקרי כאן °מבשרו ולא מחמת אונסו אלא לאו לטומאה ומדסיפא לטומאה רישא נמי לטומאה מידי איריא הא כדאיתא והא כדאיתא תא שמע *רבי אליעזר אומר אף בשלישי בודקין אותו מפני הקרבן מכלל דתנא קמא מפני הטומאה קאמר לא דכולי עלמא לקרבן והכא *באתים קא מיפלגי *רבנן *לא דרשי אתים ורבי אליעזר דריש אתים רבנן לא דרשי אתים °הזב חדא זובו תרתי לזכר בשלישי אקשיה רחמנא לנקבה ורבי אליעזר דריש אתים הזב חדא את תרתי זובו תלת ברביעי אקשיה רחמנא לנקבה תא שמע רבי יצחק אומר והלא זב בכלל בעל קרי היה ולמה יצא להקל עליו ולהחמיר עליו להקל עליו שאין מטמא באונס ולהחמיר עליו

שהוא

(ויקרא טו) (ויקרא טז) [שם] [נזיר סה:]

לאחרים גורם טומאה. כלומר טיפה זו גורמת לבעלה שמטמא במשא כדכתיב (ויקרא טו) וכל אשר יהיה תחתיו ואוקמינן בעליונו של זב היא עצמה לא כל שכן: **אלא בזב מצורע.** אילטריך דלא אתי בקל וחומר דלא גרמה לו טומאה שהרי מתחלת נגעו היה מטמא במשא ואפילו באהל: **ומדאיצטריך** קרא לרבויי לשניה ש"מ. בראשונה דלאו מעיין הוא דאי מעיין הוא ראשונה מטמאה שניה לא כל שכן: **לעולם אימא לך בזב גרידא.** דאי במצורע לא אילטריך קרא לרבויי דאפילו ראשונה מטמא משום מעיין: **ודקאמרת כו' שעיר המשתלח יוכיח שגורם טומאה.** למשלחו כדכתיב (ויקרא טז) והמשלח את השעיר וגו' והוא עצמו טהור שאין בהמה מטמאה מחיים: **מאי תיבעי ליה.** לרב יוסף: **הא איהו אמר כו' בין קטן בין גדול.** לזיבה ולא אילטריך והזב את זובו לזכר לרבות קטן דהא מזאת תורת הזב נפקא ואייתר לזכר לרבות מצורע: **ואיתקש מצורע לזב גמור.** בעל שתי ראיות דהא בהאי קרא דאיקשא למצורע תרתי כתיבי והזב את זובו הרי שתים וכתיב ביה לזכר לרבות מצורע כדין זב גמור מה זב גמור זובו מטמא במשא אף מצורע זובו מטמא במשא ואפילו ראשונה דבשלמא אי מפיק ליה האי לזכר לזב קטן ויליף מצורע זכר ממצורעת נקבה איכא למבעי ראיה ראשונה מהו מי הוי מתעגל ויוצא ומתרבי עם שאר מעיינות או לאו דבנקבה ליכא זוב לוכן למילפיה מהיקשא דזב גמור אי לאו מעיין הוי אבל השתא דמצורע זכר איתקש לזב גמור לא צריך תו למבעי: *ולהם דמפרשי בעיא דרב יוסף הכי ראיה ראשונה של מצורע מהו שתטמא במשא כזב גרידא לא תבעי לך דודאי מטמא כדאמר לקמן [בע"ב] לימד על הזוב שהוא טמא ומוקמינן בדם המדה דקרא למשא אתא כי תבעי לך במצורע דאיכא למימר כזב גרידא הוא דמטמא משום דגורמת לו טומאה אבל במצורע כבר טמא הוא ואינה גורמת לו טומאה לא מטמיא הטיפה אי לא אמרינן מעיין הוא כרוקו או מימי רגליו מאי מעיין הוא או לא. לימד על הזוב ומוקמינן לה בראיה ראשונה והכי משמע כי יהיה זב מבשרו אותו הזוב טמא. לאחרים לבעלה. ומדאילטריך לרבויי לראיה ראשונה ש"מ לאו מעין הוא. ושיבוש הוא מפני כמה תשובות חדא דקא פשיט ליה מקום זיבה לאו מעיין הוא והא למשא רבייה קרא כדאמר בדם האדה [לקמן שם] מה לי מעיין ומה לי לאו מעיין ועוד מי איכא לאוקמי להאי קרא בראיה ראשונה והא מהכא נפקא לן בכל דוכתי* מנה הכתוב שתים וקראו טמא ועוד מי איכא למימר בראיה ראשונה בזב גרידא לאחרים גורם טומאת משא הא זב בעל ראיה אחת אינו אלא כרואה קרי כדאמר בכמה מקומות [שם] שתים לטומאת זיבה ושלש לקרבן ועוד ראיה ראשונה הא אקשיה לעיל לקרי וקרי לא מטמא במשא ומשום שכתוב בספרים מדאילטריך קרא בראיה ראשונה מפרשי ליה הכי ולאו מילתא היא דהאי בראיה ראשונה (א)פירוש היה בספרים ולקמיה קאי והכי קאמר מדאילטריך קרא לרבויי לשניה ש"מ ראשונה מקום זיבה לאו מעיין הוא וה"ג בשלהי שמעתא מה זב גמור מטמא זובו במשא אף מצורע כו' אלמא זב גמור הוא דמטמא טיפה זובו במשא אבל זב בעל ראיה אחת לא: ***מטמא באונס.** תוחה טומאה קלה האמורה בה מגע וטומאת ערב כקרי[1] ולהצטרף לשניה לטמא כזב גמור והא דכתיב (ויקרא טו) מבשרו ולא מחמת אונסו על כרחך אראיה שניה דכתיב בתרה קאי ולא אראשונה דהא איתקש לשכבת זרע ושכבת זרע כל עצמו מחמת אונס חימום בא: **בודקין אותו.** בשבעה דרכים במאכל במשתה בקפילה ובמשאוי כו': **מאי לאו לטומאה.** דאי באונס הוא הוי טהור לגמרי: **לא לקרבן.** דאי קמייתא באונס לא מצטרפא לשלש למיתי קרבן: **אילימא לקרבן אבל לטומאה.** האמורה בו דהיינו טומאה חמורה לא בעי בדיקה: (ב)**קרי כאן מבשרו ולא מחמת אונסו.** והאי מבשרו בקרא דשתי ראיות כתיב: **אתים.** והזב את זובו לזכר ולנקבה (ויקרא טו): **זב חדא זובו תרתי לזכר.** כלומר עד כאן יש לו דין זכר שאינו מטמא באונס מכאן ואילך דהיינו שלישית לנקבה כתיב כלומר יש לו דין נקבה שמטמאה באונס כדילפינן בפירקין (לקמן דף לו:) מכי יזוב זוב (ויקרא טו) ואיתי נמי מייתא ליה לידי קרבן: **ברביעית.** אי אקשיה רחמנא לנקבה דאפילו באונס. ולא לענין טומאה דהא מכי הויא תרתי איטמי ליה ולקרבן נמי לא דמשלשה איחייב ליה אלא לסתירה כגון דפסק והתחיל לספור שבעה נקיים וראה ראיה רביעית אפילו באונס סותר: **והלא זב בכלל בעל קרי היה.** כדמפרש לקמיה ואזיל דאיתקוש לשכבת זרע: **ולמה יצא.** נפרשת וזין להכתב לעצמו: **להקל עליו שלא יטמא באונס.** דהא קרי מטמא באונס:

שהוא

[1] גמ"ל: מקרי.

לאחרים גורם טומאה. פירש רש"י לזב עצמו גורם טומאת משא כדכתיב וכל* אשר יהיה תחתיו ואוקמינן ליה בעליונו של זב ואין נראה דעליונו של זב אינו קרוי משא ואינו מטמא אלא אוכלין ומשקין ועוד דבזוב כי האי גוונא לא אשכחן אלא כשהטיפה בכף מאזנים וכרעיה לכף שניה לכך נראה לפרש לזב עצמו גורם טומאת משא שהנושא הזב טמא הנושא הזוב לא כל שכן דטמא ובאלו טומאות דלאו משא כגון משכב ומושב אין לפרש דהא למצורע נמי גורם טומאה דאינו מצורע גרידא אינו עושה משכב ומושב אלא לטמא אוכלין ומשקין כדפירשית בפרק אלו דברים (פסחים סז.) ואם זב הוא מטמא משכבו אדם ובגדים: **לעולם** אימא לך בזב גרידא. תימה דמכל מקום תפשוט דלאו מעיין הוא דאי מעיין הוא למה לי קרא לטמא בזוב דהא מיד שראה מקצת של ראיה שניה מיד נעשה זב למ"ד זוב מטמא במשהו דלא בעי כחתימת פי האמה ומשהו שני לטמא כדין מעיין דאי אפשר לטיפה שלא תתחלק שני מעיינין וטמא כמו שמשהו ראשון שבו נעשה זב אינו מטמא במשא הוא הדין כל מה שנקרא ראיה אחת דהיינו (ג) *כמו גרוין לשילה (וכיס פ"א מ"ה) דלא מטמא במשא אע"ג דרוקו ומימי רגליו טמאין מיד אחר ראיית זוב משהו ראשון: **אף** ראיה ראשונה של מצורע מטמאה במשא. *תימה אם כן לעיל מנליה לאוקמי קרא בדם טהרה של מצורעת הא איצטריך קרא לכדהכא: **מאי** לאו לטומאה. וא"ת מאי קושיא דילמא הא דאמר רב הונא מטמא באונס היינו טומאת ערב כבעל קרי והכא מיירי להצטרף לשניה לטמא טומאה חמורה לעשותו זב והוי השתא שפיר רישא דומיא דסיפא וי"ל מדלא נקט הרואה ראיה אחת של זיבה אלא נקט ראיה ראשונה של זב משמע דאיירי באותו שראה שתי ראיות והראשונה היתה באונס דזב אינו קרוי עד שיראה שתי ראיות ויליף מהיקשא דזאת תורת דאיירי בזב גמור ומקיש ראשונה של השתים לשכבת זרע: **מכלל** דהנא קמא לטומאה. לאו מן הלשון מדקדק מדאצטריך ר' אליעזר להזכיר קרבן מכלל דת"ק איירי לטומאה דא"כ לא הוה משני מידי אלא הכי דייק מכלל דהנא קמא לא מצריך בדיקה משום קרבן אלא משום טומאה דאי משום קרבן הוה ליה לאצרוכי נמי בדיקה בשלישי כרבי אליעזר וקשה דהא בלאו מילתיה דרבי אליעזר הוה מצי למפרך מדקתני במס' זבים (פרק ב' מ"ב) בהדיא במילתיה דרבנן גופייהו בשלישי אין בודקין אותו ושמא מייתי מרבי אליעזר משום דבעי לפרושי במאי פליגי:

*) כצ"ל גרדין לשילות פי' גרדין שם מקום ושילות הוא טבור כמו מי בשילות כן פי' הרמב"ם בפ"ק דזבים וע' בר"ש

אי

נ"ל קטנה בכל אשר

לה א מיי' פ"ח מהל' מטמאי משכב ומושב הל' יג:
לו ב ג מיי' פ"ב מהל' מחוסרי כפרה הל' ג [והל' ה] והל' ו סמג עשין רמג:

נ"ל וכל הטמא בכל

◆

מוסף רש"י

ראה בעמ' הקודם טור ימין

◆

תוספי הרא"ש

לאחרים גורם טומאה. תימה שלא הוה יודע סוף הברייתא דהא בהדיא קתני לה לקמן בפ' דם הנדה שעיר המשתלח יוכיח: **לאחרים** גורם טומאת. פירש"י טומאת משא כדכתיב בכל אשר יהיה תחתיו ואוקימנא לעליונו של זב ולא נהירא דאנן איירינן במי שנושא את הזוב וכה"ג צ"ל שנושא את הזב טמא כדאמר לעיל בפ"ק גבי זב וטהור שהיו פורקין ואתיא מהנושא אותם יכבס בגדיו דקאי אכל מה שאמור בפרשה אזב עצמו ומרכבו ומשכבו ומטמא אדם לטמא בגדים ועליונו אינו מטמא אלא אוכלין ומשקין: **אלא** פשיטא בזב מצורע. דבלאו הכי טמא ולא גרמה ליה טומאה ואי תיקשי לך הא גרמה ליה לטמא משכב ומושב דמצורע אינו עושה משכב ומושב ולטמאות בהיסט והעיקרא לא הוה מטמי כדמוכח בפסחים בריש אלו דברים לא קשה מידי דלאחרים גורם טומאה דשמעתין איירי בטומאת משא כלומר לאחרים גורם טומאת משא והוא עצמו לא כ"ש הילכך אע"ג שגורם למצורע משכב והיסט בשביל זה לא תטמא הטיפה במשא כיון דאיתה נודעת לי' דבלאו הכי היה מטמא במשא כדאיתא בפס' ובין גבי מצורע א' התפוש וא' המסיט טמא. ותימה ותנא לן דמטמא במשא ולמאי דפירש"י בפ"ק דבבא בתרא דאיתקש מצורע למת מדכתיב אל נא תהי כמת ניחא דגמרינן מינה שמטמא במשא כדאיתא בהשיר והיוצא גבי ג' טומאות פירש"י מן המת וקי"ל אי איתקש למת אמאי לא ניליף מינה שיטמא מצורע באהל כמו מת דתנן בפ"ג דנגעים (מ"ג) נכנס לבית הכנסת עושין לו מחיצה גבוהה עשרה טפחים על רוחב ד' אמות נכנס ראשון ויוצא אחרון. פי' כדי שלא יטמא השומרים בבית הכנסת בכניסתו וביציאתו באויר שכן הפתח עד המחיצה קשה לי דהוה מצי לאקשויי משכב והיסט יוכיח שהזב גורם לזב לטמאות משכב והיסט והוא עצמו אינו מטמא ה"ה משא נמי ולקמן בפ' דם הנדה נדקדק מז בע"ה: **אלא** פשיטא בזב מצורע. ותימה ודילמא בבתולה נדה. וי"ל דהכי הוה מיבעי' ליה לרב יוסף באי מיבעי' ליה נמי בהא: **לעולם** אימא לך בזב גרידא. תימה ס"ם תיפשוט דלאו מעיין הוא דאי מעיין הוא למה לי קרא תיפוק לי כיון שראה משהו של ראיה שניה נעשה זב למ"ד דזב מטמא בכל שהוא ולא בעי' בחתימת פי האמה ומשהו שני יטמא כעין מעין דאי אפשר לראות כל כך טיפה קטנה שלא תתחלק לשני מעיינין ואי הוה אמרי' דמעיינות הזב אין מטמאין במשא כל שהוא אלא כפי שיעורא ניטר הוה ניחא ומיהו אכתי קשה דא"כ הכי דייק מדאצטריך קרא לרבויי ש"מ מקום זיבה לאו מעיין הוא דדילמא לכל שהוא איצטריך. ור"ל דהוי אי לאו מעיין הוא ניחא דמרבי לית קרא כיון שטמא במקום אחר מידי דהוות ארם טהרה של מצורעת אבל אי בעי' שיעורא לא מסתבר לרבויי כיון דמעיינות הזב בעי שיעורא: **כיון** דנפקא לית קטן מהתם איתר ליה לזכר לרבות מצורע למעיינותיו. תימה לי דאמרינן לעיל לב"ה דלזכר לגופיה לא איצטריך אלא ללמד על דם טוהר של מצורעת. אע"ג דלא הוי מעיין ואמאי הא אצטריך לגופיה ללמד על ראיה ראשונה של זב מצורע לטמאות במשא אע"ג דלאו מעין הוא ונ"ק לי מאי האי דקאמר אביי הא איהו דקאמר בין גדול בין קטן האי לאו דידיה הוא דע"כ ב"ה הוא וס"ל להכי כי אין לפרש דברי ב"ה אי לאו דדרשי זאת תורת הזב בין גדול בין קטן הילכך נראה לפרש הא איהו דאמר זאת תורת הזב בין גדול בין קטן ומרבינן אפילו ראיה ראשונה של זב קטן אע"ג דהוה מסתבר למימר דכי אתרבאי קטן אראיה שניה אתרבאי אבל ראיה ראשונה הוקשה לשכבת זרע אלא דמסתבר ליה לרב יוסף למימר דכיון דאיתרבאי קטן להשוותו לגדולים לכל דין גדול איתרבאי הילכך כיון דנפקא לן קטן מהתם אע"ג דלא הוה מסתבר לטמאות ראית ראשונה דילית אלא דבמקום' כל דהו משהו ראיה ראשונה לשניה הילכך בראיה ראשונה של מצורע נמי אע"ג דלזכר לא אתא לגופיה אלא ללמד על דם טוהר של מצורעת כיון דכתיב סיהא זכר בקרא לרבות מצורע למעיינותיו אצל הזב את זובו דהיינו שני ראיות אמרינן דאקיש רחמנא מצורע לזב גמור לעשות ראיה ראשונה כשניה: **כמאי** לאו לטומאה. ותימה מאי קשה ליה דילמא הא דאמר רב הונא מטמאה באונס היינו לטומאה קלה כבעל קרי והכא מיירי להצטרף לשניה לטומאת שבעה ולמשכב ומושב וכל חומר זב. ור"ל מתניתא ראיה ראשונה של זב משמע דאיירי באותו שהוא זב כשהוא שראה שתי ראיות וראיה ראשונה של אותם שניים היתה באונס תעכב זב באונס האחרים סרלא נקט הוראה ראיה אחת של זב מטמאה באונס ועוד דהקיש דזאת תורת הזב איירי בזב גמור והקיש ראשונה של השתיים לשכבת זרע: **מכלל** דת"ק לטומאה קאמר. לאו מן הלשון דייק מדהוכיר ר' אליעזר קרבן ולא רבנן דא"כ מאי קא משני לא דכ"ע לקרבן אלא הכי דייק דאי לקרבן הו"ל לאצרוכי בדיקה נמי לשלישית ומיהו ק"ק דבלאו ר' אליעזר הוה מצי לפרוכי דקתני ת"ק בתרא בשלישית אין בודקין אותו ור"ל משום במילתיה דר' אליעזר ונ"מ עיקר פירכא מסילתא דרבנן נפישיתו: בש"א כרוקה ומימי רגליה אע"ג דבים טהור של מצורעת טהור לגמרי הבא חסר מאי בוירה

אי

לאחר ז' אמר תוך ז' דכיון דשלא טבלה ג) לא מצטריך להו לדלק כלומר אבל מצורעת טבלה:

א) י"ל דהלמה תנן שם דמכי מהילה גונה עבורה קשים [illegible] מכי זה כיון [illegible] ב) אלי צ"ל דכיון דהא טבלה אי לא סו גורי [illegible]

לטמאותי אבל מצורעת הרי ככר טבלה

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ולית דמפרשי וכו' דהאי בראיה ראשונה פירוש היה. נ"ב ר"ל פירוש לגו בראיה ראשונה שהיה כתוב בספרים זהו פירוש היה ואקשי לתיבות ש"מ מקום זיבה לאו מעין הוא דכתיב בתריה ר"ל דמדאילטריך קרא לשניה משמע [אבל לא] ראשונה ש"מ מקום זיבה לאו מעין הוא וק"ל: (ב) ד"ה אקרי כאן מבשרו: (ג) תוס' ד"ה לעולם וכו' דהיינו כמו גרדין לשילות דלא מטמא. נ"ב לשון המשנה בפ"ק דזבים ראה ראיה אחת מרובה כמין גרדין לשילות פי' כן פי' הר"ש:

[לקמן סח. חולין סב: שבועות טז:]

[זבים פ"ב מ"ב ספרי סב: ע"ש לקמן לג. ע"ש]

[ספרי סב]

[פסחים ככ: וש"נ]

◆

גליון הש"ס

גמ' ואקשיה רחמנא מצורע. ע' פסחים סז ע"ב תד"ה שכן: **שם** רבנן לא דרשי אתים. ע"ל נו ע"ב תד"ה מקשינן: **שם** הזב חדא. לקמן נו ע"ב וסוף סה ע"ב: **תוס'** ד"ה אף וכו' תימה א"כ לעיל. וכן שמה ט"ו וכתוה בספרים ואלו כפר ולא אדע מקום לקושיא זו הא י"ל דהכי אמר אביי דהאי והאי הדין דמטמא דאפילו לאו מעין הוא מ"מ לעיל דאים מטמא דהא אקשיה רחמנא מצורע לזב גמור וא"כ מוכח שכ"פ לטמאה ובאמת יש' מוכח מדכ"ל לב"ה הכי איתר מוכח דמקום זיבה מעין הוא ולא צריך קרא:

[מכלן פתר לגוניא]